

ՅՈՒՅԱԿ ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՆՈՐ ՍՏԱՅՎԱԾ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ*

ՀԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

(Նամակն ուղղված է հետևյալ անձին)
Թ. 1ա.—Սրբայկոն Տէր Ստեփանոս Տէր Յարութիւնեան.

(Տրվում է նամակի տեքստը)

(տ)րուպա նմք լրամ սրբոյ օրհնութեանո խոնարհ ծառայ Յարութիւն Յակոբեան:

Մաղրսան. շմս. 8 թիվն 1795:

Թ. 2բ.—(Նամակի հասցեն գրված է այսպես)

Առ Սրբայկոն Տէր Ստեփանոս Տէր Յարութիւնեան, Ի Կալկաթայ.

Reverend Mr. Stephon Aratoon, Calcutta:

ՀԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Թ. 2բ.— Այստեղ կա նամակն ստաքողի կնքամոմից կարմիր կնիքը, շուրջ 1,8×1,5 սմ. չափերով:

(Այս կա տպված հետևյալ թվականը) 8 Apr.

(Կա էիպսածն մի կնիք, որ պատկանում է նամակատան)

Post Paid—Fort St. George.

(Կա էիպսածն մի երկրորդ կնիք, որի վրա գրված է)

G. P. O. APR. BgPg.

№ 365

ՄԱՏԹԷՈՍ ՕԶԱՆՆԷՍԻ ԿՏԱԿԻ ՊԱՏՃԷՆԸ

(անգլերեն և հայերեն)

Թերթերը՝ 7:—Պրակները՝ 1:—Մեծությունը՝ 44×29×0,1 սմ.:—Նյութը՝ դեղնած և կեղտոտած

* Ծառուցակված «Էջմիածին» ամսագրի 1964 թվականի № № Ը—Թ-ից, ԺԲ-ից, 1965 թվականի № № Ը—Ժ-ից, 1968 թվականի № Է-ից, 1970 թվականի № № Դ—Ե-ից, Ժ-ից, ԺԲ-ից, 1971 թվականի № № Ե—Ը-ից, ԺԱ—ԺԲ-ից, 1972 թվականի № № Ա—Բ-ից, Դ-ից, 1973 թվականի № № Ա—Գ-ից, Ը-ից, 1974 թվականի № № Գ-ից, Է—Ը-ից, 1975 թվականի № № Ա-ից, Գ-ից, ԺԱ—ԺԲ-ից և 1976 թվականի № Բ-ից:

հաստ թուղթ:—Կազմ՝ չումի:—Պահպանակներ՝ չումի:—Վիճակը՝ բավարար:—Գրությունը՝ միասյուն:—Դատարկ թղթերը՝ 1բ, 6բ—7բ:—Տողերը՝ անհավասարաչափ, 31—42:—Գծումները՝ ստանց ճնշումի:—Գիրը՝ անգլերեն շեղագիր և հայերեն մուտրգիր:—Զարդագրություն՝ չումի:—Գրիչները՝ անգլերենը՝ Գորդոն Պրոկտոր, իսկ հայերենը՝ Հակոբ Մինասյան:—Պատվիրատուն՝ Ստեփանոս բահանա Հարությունյան (Padre Stephanuse Arratoon):—Ժամանակը՝ 8 համիրալի (դեկտ.) 1794 թ.:—Վալը՝ Բենգալիայի Կալկաթա քաղաք (Հնդկաստան):—Մանրություն՝ երկնգլխան սույն ձևագիր կտակն ստացվել է Մայր Աթոռի դիվանատան արխիվից:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Կանտոնի և Մակաոյի բնակիչ Մատթեոս Օհաննեսի կտակի պատճենն է սա, որ բնագրից թարգմանվել է անգլերենի ոմն Պետրոսի (O. J. Petrus) կողմից: Կտակի պատճենից բացի կան նաև այլ պաշտոնական գրություններ, որոնք ստորագրված և նմբված են: Անգլերեն փաստաթղթերը գրված են Գորդոն Պրոկտորի (Gordon Proctor) կողմից, իսկ կտակի հայերեն պատճենը գրված է Հակոբ Մինասյանի (Jacob the son of Minnas) կողմից:

ՀԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

Թ. 1ա.—To all to whom these presents shall come I Sir Robert Chambers Knight, Chief Justice of the Supreme Court of Judicature at Fort William in Bengal, do hereby certify that william Jackson Esquire, whose name is signed to the Certificate hereunto annexed...

(Վերջում գրված է)

Given under my hand at Fort william in Bengal this seventeenth day of January in the year of our Lord One thousand seven hundred and ninety seven.

Թ. 2ա.—I William Jackson Register of the Supreme Court of Judicature at Fort william in

Bengal and also Notary Public dwelling and practising at Fort william aforesaid by lawful authority duly admitted and sworn do hereby certify and attest that the annexed paper writings are true copies of the letters of administration of the Estate and Effects of Mathews Johannes deceased...

(Վերջում գրված է)

In Faith and Testimony whereof I have hereunto set my Hand and the Seal of office this Sixteenth day of January in the year of our Lord One thousand seven hundred and ninety seven.

Թ. 2p.—The Supreme Court of Judicature at Fort William in Bengal to Padre Stephanuse Arratoon of Calcutta a friend of Mathews Johannes late of Canton and Macao deceased sendeth greeting whereas the said Mathews Johannes did whilst living make his last Will and Testament in writing a copy whereof is hereunto annexed having first nominated and appointed the Bishop of Macao, Pogos Adam...

(Վերջում գրված է)

Թ. 3ա.—... dated at Fort william in Bengal aforesaid the sixth day of January in the year of our Lord one thousand seven hundred and ninety seven.

Gordon Proctor (a true copy) Wm. Jackson Regt.

Թ. 3բ.—Copy of the Oath administered to the within named Padre Stephanuse Arratoon.

(Տրվում է երդման տեքստը, իսկ վերջում գրված է)

... you will likewise render a true and just account of this your administration and deliver the same into the same Court on or before the twenty fifth day of November which will be in the year of our Lord One thousand seven hundred and ninety seven.

(a true copy) So help you God.

Թ. 4ա.—(Տրվում է սցստեղ կտակի հաշիւներն քննարկի պատճենը)

Անուն Հօր. և Որդւոյ. և Հոգուն. սրբոյ. ամէն:

Կամիւն Ամենակալին.

Որպէս ասէ սրբազան ստաքեալն Պողոս. կտակ յետ մահուն հաստատուն է:

Եւ Ռհաննէսի որդի Մատթէոսը իմ կենդանութեամբս և խելովս բոլոր ինձ կտակատարի հաստատեցի

(Տրվում է կտակի տեքստը, որտեղ նշվում է, որ իր ամբողջ կարողությունը հետմահու բաժանում է չորս մասի հետեւյալ սրբատեղիներին տրվելու համար.—Երուսաղեմի հալոց վանքին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին, Նոր Նախիջևանի եկեղեցուն (դպրոցի համար օգտագործելու նպատակով) և Զուլֆայի Ս. Փրկիչ վանքին (մայրապետների վանքին և եկեղեցիների քահանաներին բաժանելու համար):

Թ. 4բ.—(Կտակի վերջում գրված է)

.... Գանթօն Համիրայ 8 թիվն 1794-ումն ձեռամբս իմով գրեցի. սոքայ են իմ վիճիք և կտակատարք Մակալի սնիօր Վիսպն, սնիօր Մանվէլ Վիսէնթն,

պարոն Պողոս Աթամն Վարդինին, և Յովաննէսը, և պարոն Դազար Յովաննէսն:

(որպէս օրինակ) Մատթէոս Ռհաննէս.

Սվատս ասրին համեմատ գրեցի,

Յակոբ Մինասեան.

Սվատս ասրին համեմատ տեսինք,

Կարապետ մահ(տես)ի Խաչատրեանս:

(Ներքևում տրվում է կտակի լրիվ անգլերեն քարգմանությունը)

Թ. 5բ.—Canton Hameerah 8th (December 4th), year 1794, I have written with my own hand, these are my attornies and executors (թ. 6ա) that is to say Signior Bishop of Macow, Sign'or Manuel Vincente, Mr. Pogose Adam Varthiney, my son Johannes and Mr. Lazar Johannes.

(as copy) Mathews Johannes

A true copy corefully collated by me with the copy will remaining in the Registry of the Supreme Court of Judicature at Fort william in Bengal.

(Ստորագրություն)

This copy I have written equal to the original Jacob the son of Minnas.

I found this copy equal to the original curapit Mawthasy Catchick.

A true translation of the annexed paper done by me.

O. J. Petrusse
4th Augt. 1795.

ՀԻՇՈՍԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Թ. 1ա.— (Ստորագրություն) Robt. Chambers Այստեղ կա Կալկաթայի գերագույն դատարանի կարմիր կնքամոմից կնիքը, շուրջ 45 մմ. տրամագծով: Շրջանակում գրված է The seal of the Supreme Court և լատիներեն մի գրություն:

Թ. 2ա.—(Ստորագրություն) Wm. Jackson Regt. the Not. Pub. Այստեղ կա Ուիլիամ Ժեքսոնն անտարի կարմիր կնքամոմից կնիքը, շուրջ 42 մմ. տրամագծով: Շրջանակում գրված է W. Jackson, Notary Public:

Թ. 3ա.— (Ստորագրություն) Wm. Jackson Regt.

Թ. 3բ.— (Ստորագրություն) Wm. Jackson Regt.

Թ. 6ա.—(Ստորագրություն) Wm. Jackson Regt. the Not. Pub.

№ 366

ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ

(Անգլերեն)

Թերթերը՝ 2:— Պրակները՝ 1:— Մեծությունը՝ 54×37,7×0,01 մմ.:— Նյութը՝ դեղնած և կեղտոտած հաստ թուղթ:— Կազմ՝ չունի:— Պահպանակներ՝ չունի:— Վիճակը՝ անբավարար:— Գրությունը՝ միասուն:— Դատարկ թղթեր՝ չունի:— Տողերը՝ 49:— Գծումներ՝ չունի:— Գիրը՝ անգլերեն շեղագիր:— Զարդագրություն՝ չունի:— Գրիչը՝ անհայտ:— Պատվիրատուները՝ երեք հոգի են, Ստեփաննոս քահանա

Հարությունյան, Սարգիս Օհանես և Մովսես Խաչիկի Առաքել:— **Ժամանակը՝** 27 մարտի 1795 թ.:— **Վայրը՝** Կալկաթա:— **Ծանոթություն՝** ձեռագիր պալմանագիրն ստացվել է Մայր Աթոռի դիվանատան արխիվից:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Սա անգլերեն լեզվով գրված մի պալմանագիր է, երեք հոգու միջև, որոշ գումարներ հայկական բարենպաստակ հիմնարկների հատկացվելու համար: Այդ երեք անձինքն են Ստեփանոս քահանա Հարությունյանը (Padre Estephanuse Arratoon) և Կալկաթահայ երկու վաճառականներ՝ Սարգիս Օհանեսն (Sarkis Johannes) և Մովսես Խաչիկի Առաքելը (Moses Catchick Arrakel): Այսպես օրինակի համար պետք է վճարվի Նոր Նախիջևանի Հովսեփ արքեպիսկոպոսին (ամենայն հավանականությամբ Արդույանը) 2.000, ապա 25.000 հնդկական ռուպի, ինչպես նաև 11.450 ռուպի և 11 անգա և այլն:

ՀԻՇՍԱՍԿԱՐԱՆ

Թ. 1ա.— This Indenture made the twenty seventh day of march in the year of our Lord One thousand seven hundred and ninety five, between Padre Estephanuse Arratoon of the town of Calcutta inhabitant of the first part-Sarkis Johannes of the said town of Calcutta, merchant, of the second part and Moses Catchick Arrakel also of the said town Calcutta, merchant, one of the sons and Acting Executor of the last Will and Testament of Catchick Arrakel, late, of the said town of Calcutta, merchant, deslased of the third part...

Թ. 2բ.— (Վերջում գրված է)

.... In witness whereof the said partees to these presents have hereunto respectively set their hands and seals the day and year first above written u.

Sealed and delivered in the presence of us the same having been first duly explained to the partees Padre Estephanuse Arratoon and Sarkis Johannes by me.

Dated the 27 day of March 1795

No. 16

Padre Estephanuse Arratoon

... Moses Catchick Arrakel

Sarkis Johannes

Assignment

ՀԻՇՍԱՍԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Թ. 2բ.— Ինգլիզ և ար դաշնագրի օրինակն, ի մէջ իմ (այսինքն Ստեփանոս քահանա Հարությունյանի—Ն. Մ.) և Պրմ. Սարգսին և Պրմ Մովսես Խաչիկ Առաքելին:

№ 367

ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏ

(Անգլերեն)

Թերթերը՝ 5:— **Պրակները՝** 1:— **Մեծությունը՝** 40,4×32,3×0,03 սմ.:— **Նյութը՝** դեղնած հաստ թուղթ:— **Կազմ՝** չունի:— **Պահպանակներ՝** չունի:— **Վիճակը՝** թերի, պակասում է բնագրի 4-րդ, 7-րդ և հաջորդ թերթերը:— **Գրությունը՝** միասյուն:— **Դատարկ թղթերը՝** 1բ, 2բ, 3բ, 4բ, 5բ:— **Տողերը՝** անհամաչափ, 29—35:— **Գծումները՝** մատիտով:— **Գիրը՝** անգլերեն շեղագիր:— **Ջարդագրություն՝** չունի:— **Գրիչը՝** անհայտ:— **Պատվիրատուն՝** Կալկաթայի դատարան:— **Ժամանակը՝** 21 մարտի 1797 թ.:— **Վայրը՝** Կալկաթա (Հնդկաստան):— **Ծանոթություն՝** դատական ակտն ստացվել է Մայր Աթոռի դիվանատան արխիվից:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Կիրակի, 24 ապրիլի 1796 թ. Կալկաթայի հայկական եկեղեցում Հովսեփ Օհանես (Joseph Johannes) անունով մի մարդ հարձակվել է եկեղեցու քահանայի՝ Ս. Ստեփանոս Հարությունյանի (Stephanuse Arratoon) վրա, անպատվել և ծեծել է նրան: Քահանան դատ է բացել այս մարդու դեմ: Սույն ձեռագիրն այս դատի ակտն է: Դատական այս ակտում նկարագրվում է այդ ծեծկութի և կլոպի բոլոր մանրամասնությունները:

ՀԻՇՍԱՍԿԱՐԱՆ

Թ. 1ա.— In the Supreme Court of Judicature at Fort William in Bengal.

Plea side Stephanuse Arratoon
vs.

Joseph Johannes.

Brief on behalf of the plaintiff for trial on tuesday the 21 of March 1797.

Plaint filed 4th January 1797—States that the defendant is an inhabitant of Calcutta and therefore subject to the jurisdiction of the Court.

№ 368

ԴԱՏԱԿԱՆ ԹՂԹԵՐ

(Անգլերեն)

Թերթերը՝ 4:— **Պրակները՝** 1:— **Մեծությունը՝** 40,2×32×0,03 սմ.:— **Նյութը՝** դեղնած հաստ թուղթ:— **Կազմ՝** չունի:— **Պահպանակներ՝** չունի:— **Վիճակը՝** թերի, պակասում են բազմաթիվ թերթեր (սկզբում համարակալված են եղել, թերթերից այժմ կա՞մ N° 44, 48, 49 և մի թերթ էլ չհամարակալված):— **Գրությունը՝** միասյուն:— **Դատարկ թղթերը՝** 1բ, 2բ, 3բ, 4բ:— **Տողերը՝** անհամաչափ, 25—35:— **Գծումները՝** մատիտով:— **Գիրը՝** անգլերեն շեղագիր:— **Ջարդագրություն՝** չունի:— **Գրիչը՝** անհայտ:— **Պատվիրատուն՝** Կալկաթայի դատարան:— **Ժամա-**

նակը՝ 4 մարտի 1797 թ.։— Վայրը՝ Կալկաթա (Հնդկաստան)։— Ծանոթություն՝ դատական այս թղթերն ստացվել են Մայր Աթոռի դիվանատան արխիվից։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջին երկու թղթերը երեք երդմագրեր են, որոնցից առաջինը Կալկաթայի բնակիչ պորտուգալացի Լուիս Բարետտի (Luis Barretto), երկրորդը՝ մուսուլման քաղաքի բնակիչ անգլիացի Թոմաս Մորդաունտի (Thomas Mordaunt), իսկ երրորդը՝ դարձադավան Կալկաթայի բնակիչ հայազգի Սարգիս Օհաննեսի (Sarkis Johannes) ամուսնով են։

Վերջին երկու թղթերն այլ բովանդակություն ունեն։ Դատական հարցաքննության ընդարձակ արձանագրության մի փոքրիկ մասն է միայն։ Այստեղ արձանագրված են Կալկաթայի բնակիչներ Ստեփաննոս քահանա Հարությունյանի (Padre Stephannuse Arratoon) և Ավետիք Սեթ աղայի (Avitich Seth Aga) հարցաքննությանը արդյունքները։ Դեմքախոսարար մի քանի տասնյակ թղթերից պահպանվել են միայն երկուսը։

Վերոհիշյալ այս չորս թղթերում էլ խոսվում է Հինաստանի Քանոն և Մաքաո քաղաքների հալածվող բնակիչ և վաճառական Մատթեոս Օհաննեսի (Mathews Johannes) մասին։ Բացի այդ հիշվում է նաև երկու այլ հայերի՝ Լազար Օհաննեսի (Lazar Johannes) և Պողոս Ադամի (Pogose Adam) ամուսնուները։

ՀԻՇՍԱՍԿԱՐԱՆ

Թ. 1ա.— Affidavit of Louis Barretto.

Luis Barretto of Calcutta gentleman maketh oath and saith that he this deponent was resident at Macao in the Empire of China in the year one thousand seven hundred and eighty five (1785թ.— Ն. Մ.) for several months...

(Երդմագրի վերջում գրված է)

... that he was well acquainted with the beforementioned Mathews Johannes deceased in his life time who was a naturalized subject to the Crown of Portugal and both in person and property subject to the laws of that kingdom,

(A true copy) L. Barretto

Sworn this 4th day of March 1797 before me.
Wm. Dunkin

Wm. Jackson Regt.

№ 369

ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐ
(Անգլերեն)

Թերթերը՝ 3։— Պրակները՝ 1։— Մեծությունը՝ 39,7×32,2×0,03 մմ.։— Նյութը՝ դեղնած հաստ թուղթ։— Կազմ՝ չունի։— Պահպանակներ՝ չունի։— Վիճակը՝ թերի, բազմաթիվ թերթերից պահպանվել

են միայն երեքը, այսինքն հետևյալ էջերը՝ 74—79։ Մնացած թերթերը կորել են։ Եղածներն էլ պատրուված և պակասավոր են։— Գրությունը՝ միասուն։— ված և պակասավոր են։— Տողերը՝ անհամաչափ, Դատարկ թղթեր՝ չկան։— Տողերը՝ անհամաչափ, 27—30։— Գծումները՝ մատիտով։— Գիրը՝ անգլիական շեղագիր։— Զարդագրություն՝ չունի։— Գրիչը՝ անհայտ։— Պատվիրատուն՝ շատ հավանաբար Տեր Ստեփաննոս քահանա Հարությունյանը։— Ժամանակը՝ 18-րդ դար։— Վայրը՝ Կալկաթա (Հնդկաստան)։— Ծանոթություն՝ ձեռագիր այս փաստաթղթերն ստացվել են Մայր Աթոռի դիվանատան արխիվից։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Զեռագիրը Նոր Նախիջևանի հիմնադիր և առաջնորդ Հովսեփ արքեպիսկոպոս Արդուշյանի 10 հունիսի 1786 թ. օրհնության գրի անգլերեն թարգմանությունն է, շատ հավանաբար ուղղված Հնդկաստանի հայության (որովհետև վերնագիրն ու մասնակի առաջին մասը պակասում է), որով հայտնվում է, որ Վրաստանի Հերակ թագավորի գիտությամբ Թիֆլիզից Հնդկաստան է ուղարկվում Տեր Ստեփաննոս քահանա Տեր-Հարությունյանը, տեղի հայերի մոտ հանգանակություն կատարելու նպատակով։ Հովսեփ արք.—ը հայտնում է, որ հանգանակված փոքրով նպատակ ունի Նոր Նախիջևանում հաստատելու դպրոց, տպարան, աղքատների տուն, հիվանդանոց և եկեղեցի։ Սրբազանը մեծ վստահություն է հայտնում Տեր Ստեփաննոսի մասին և հաճախ «իմ սիրեցյալ որդի» ձևով է հիշում նրան իր մասնակցով։

Թ. 2բ.— Արքեպիսկոպոսի կնիքից և ստորագրությունից հետո կա Նոր Նախիջևանի հայերի հոգևոր խորհրդի կնիքն և այդ խորհրդի յոթ անդամների ստորագրությունը (Հովհաննես Աբրահամ, Մկրտիչ Պետրոս, Աստվածատուր Գրիգոր, Պողոս Դը Բուդատ, Վարդան Սարգիս, Խաչերես Բաղդասար և Վարդերես Խաչո)։

Վերջում կա Հովսեփ արք.ի չորս տողանոց գրությունն ուղղված Տեր Ստեփաննոս քահանային։

Թ. 3ա.— Այստեղ կա Տեր Ստեփաննոս քահանայի չորս կարճ գրությունները, որոնցով հայտնում է պաշտոնապես Հնդկաստանի չորս քաղաքներում իր կատարած հանգանակության արդյունքների մասին։

10 հունվարի 1788 թվակիր առաջին գրությամբ հայտնվում է, որ Նոր Նախիջևանի քաղաքատակ հաստատությունների (աղքատների տուն, դպրոցներ, տպարան և եկեղեցիներ) համար Մադրասի հայերը միիրել են 12,011 ռուպի, իսկ հնդիկ մապալ Մահամեդ Ալի Խանից էլ 2,000 ռուպի, որով ընդամենը՝ 14,011 ռուպի։

Երկրորդ գրությամբ Ստեփաննոս քահանան հայտնում է, որ մույն տարվա Ավելյաց ամսի 1-ին ժամանելով Բոմբեյ կատարել է հանգանակություն, որի արդյունքը հասել է 3,170 ռուպի։

Երրորդ գրությամբ հայտնվում է, որ Մասալի-

սպառամ (Massoolipattam) քաղաքում շուրջաֆա-
լերից հանգանակել է 2,160 ոռայի:

Իսկ վերջին՝ շորրորդ գրությամբ (5 Համիրայի
1789 թ.) հայտնվում է, որ Սուրատ քաղաքում
հանգանակվել է 31,907 ոռայի:

Անգլերեն լեզվով գրված այս չորս գրությունների
սկզբնական հազերեն բնագրերին կցված են եղել
նվիրատուների չորս ցուցակներ, որոնք չկան այս-
տեղ:

Վերջում կա Հովսեփ արք. Արղությանի մի մա-
մսկի անգլերեն թարգմանությունը, ուղղված հետև-
յալ անձնավորություններին՝
Տեր Ստեփանոս քահանա Տեր Հարությունյան,
Պարոն Հարություն Հակոբի Թալան,
Աղա Մկրտիչ Մելիքնազ,
Պարոն Վարդան Սարգսի Բալանթարյան,
... (մի ուրիշ անձնավորություն, որի անունը պա-
րզոված է),

Պարոն Սարգիս Հիրակուն:

Թ. 3ր.— Այս երկրորդ մամսկի տեքստում դարձ-
յալ խոսվում է կատարվող հանգանակության մա-
սին, Հնդկաստան ուղարկված նվիրակի՝ Տեր Ստե-
փանոս քահանայի և այն մասին, որ երեք տարի
սուաջ Աղա Օհանջան Հակոբի նվիրած գումարը դեռ
չի ստացվել Մովսես Խաչիկից: Խոսվում է նոր Նա-
խիջևանի օգտին կատարվող հանգանակության մա-
սին Բասրայում, Բաղդադում, Սուրատում, Հնդկաս-
տանի այլ քաղաքներում, Մանիլայում, Բատավիա-
յում, Չինաստանում և այլ վայրերում: Հովսեփ
արք.-ը զանազան քաղաքներում նշանակում է հա-
տույն ներկայացուցիչներ, այսպես Բասրայում՝ Վար-
դան Սարգիս և Սարգիս Կիրակոսը, Սուրատում՝
Աղա Մկրտիչ Մելիքնազը, Մադրասում՝ Հարություն
Հակոբը և այսպես այլ վայրերում: Իրավունք է
տրվում Տեր Ստեփանոս քահանային այսպիսի ներ-
կայացուցիչներ նշանակելու Հնդկաստանի զանա-
զան հալաշատ քաղաքներում: Նվիրահավաքման
այս մամսկում նշվում է, որ եթե Տեր Ստեփանոս
քահանան մեկնել է արդեն, կարելի է դրամական
նվերները հանձնել Աղա Շահամիր Սուլթանին
(Aga Shameer Sultan), որ ապրում էր Հնդկաս-
տանում, և կամ կարելի է ուղարկել Սուրբ Պետեր-
բուրգ (Ռուսաստան) Պարոն Փիլիպպոս Աստվա-
ծատուրի Մանուչարյանին (Phillipus Astwasatoor
of the family of Manoocharian), որպեսզի նրանք
այդ գումարները փոխանցեն Նոր Նախիջևան Հով-
սեփ արքեպիսկոպոսին:

ՀԻՇԱՍՏԱԿԱՐԱՆ

Թ. 2ր.— ... to remain for the delivery of the
nation and fervently pray for your life and prosper-
ity, for the increase of your children in the
strength of God's grace, your ardent lover and
well wisher.

Servant

The Principal Neevrauk of the Holy Chair of
Astchmeyazin, the Rector of the Armenians resi-
ding under the dominions of the Russians, the
founder of the town of New Naukchewan, the
most feeble and most obedient servant and visi-
tor of the poor and orphans inhabiting the said
town.

(Seal)

Joseph Arch Bishop, in testimony of what is
here written I have with my own hand writing
signed and with my usual large seal sealed it.

Dated in the compound of my Bishopric and in
my lodging in New Naukchewan, in the year of
the birth of Christ 1786 June 10th, in the thirte-
enth year of my appointment, by the consent of
the magistrates and managers.

The (seal) of the Spiritual Judge of the arme-
nians of New Naukchewan.

Johannes Abraham Chief Judge.

Muckerteach Petruse.

Astwasattoor Gregory.

Pogose de Boodatt.

Varthan Sarkis.

Khatcheress Bagdazar.

Vartherress Khatcho.

My beloved son Ter Stephanus, most modest
clergyman, I command you with love to put do-
wn here on the back all the presents for the sa-
tisfaction of the beholders and moreover I recom-
mand humility to you my beloved son. And I
recommend you to the protection of the most
high arm of God to keep you in peace, and to
make you return in prosperity, that we may see
each other, by the mercy of God. Amen.

Joseph Arch Bishop (seal)

Naukchewan,

June 10th 1786.

№ 370

ԴԱՏԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ
(Անգլերեն)

Թերթերը՝ 2:— Պրակները՝ 1:— Մեծությունը՝
32,2×19,8×0,01 սմ.:— Նյութը՝ դեղնած հաստ
թուղթ:— Կազմ՝ չունի:— Պահպանակներ՝ չունի:—
Վիճակը՝ անբավարար, թուղթը տեղ-տեղ պատռո-
ված է:— Գրությունը՝ միապուն:— Դատարկ թղթեր՝
չունի:— Տողերը՝ 37:— Գծումներ՝ չկան:— Գիրը՝
անգլերեն շեղագիր:— Զարդագրություն՝ չունի:—
Գրիչը՝ անհայտ:— Պատվիրատուն՝ Ստեփանոս քա-
հանա Տեր Հարությունյան:— Ժամանակը՝ 28 ապ-
րիլի 1786 թ.:— Վայրը՝ Գվելոն Սիտի (Gwelon
City), հավանաբար Կալկաթա (Հնդկաստան):—
Ծանոթություն՝ ձեռագիր փաստաթուղթն ստացվել
է Մայր Աթոռի դիվանատան արխիվից:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

(Նույն ինչպես № 367 ձեռագիր դատական ակտում):

24 ապրիլի 1798 թ. Կալկաթայի հայկական եկեղեցում Հովհաննես Հովսեփ (John Joseph) անունով մի մարդ հարձակվել է Ստեփանոս քահանային Հարությունյանի վրա, անպատվել, ծեծել և մորթել է քաշել, երկու անգամ եկեղեցուց դուրս հարույժ է քաշել, երկու անգամ եկեղեցուց դուրս հարույժ է քաշել, երկու անգամ եկեղեցուց դուրս հարույժ է քաշել, երկու անգամ եկեղեցուց դուրս հարույժ է քաշել:

ՀԻՇՍԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Թ. 1ա.—Case on behalf of Padre Stephanuse Arratoon.

Padre Stephanuse is an Armenian clergyman and first Priest or Vicar of the Church and College of New Naukchewan in Russia, and has been resident about four years in Calcutta on the business of the said Church and College...

Թ. 2բ.—(Վերջում գրված է)

...you will therefore be pleased to advise whether he can maintain a civil action or a criminal prosecution against John Joseph for the injury he committed, and if he can which of them he ought to pursue, and if a civil action whether it should be an action of trespass vi et armis or what else.

28th April (17)96
Gwelon City

ՀԻՇՍԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Padre Stephanuse is entitled to recover damages from John Joseph for an assault to Battery, and under the circumstances stated the damages ought not to be more nominal even this he should not be able to prove.

№ 871

ՄԱՍԵՀ ԲԱՍԱՋԱՆԻ ԿՏԱԿԻ ՊԱՏԾԵՆԸ
(Անգլերեն)

Թերթերը՝ 14:— Պրակներ՝ 1:— Մեծությունը՝ 26,8×20,3×0,1 սմ.:— Նյութը՝ հասարակ բարակ թուղթ:— Կազմ՝ չունի:— Պահպանակներ՝ չունի:— Վիճակը՝ բավարար:— Գրությունը՝ միասյուն:— Դատարկ թղթերը՝ 1ա և 14բ:— Տողերը՝ 25:— Գծումները՝ թուղթ ինքնին գծավոր է:— Գիրը՝ անգլերեն շեղագիր:— Ջարդագրություն՝ չունի:— Գրիչը՝ անհայտ:— Պատվիրատուն՝ անհայտ:— Ժամանակը՝ 19-րդ դար:— Վայրը՝ Կալկաթա:— Ժամանակը՝ կտակի անգլերեն պատճենը հանված է Մայր Աթոռի դիվանատան արխիվից:

ՀԻՇՍԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Թ. 1ա.— Translation from Armenian of the three Wills of Masseh of Hamadan, son of Papajan, commonly called Mardiros, in the city of Calcutta in Indies.

Թ. 2ա.— (Վերոհիշյալ կրկնությունն այստեղ է):

Թ. 6բ.— Done in A. D. 1794, the 30th of May, at Calcutta.

Masseh Papajan (or Mardiros)

Թ. 7ա.— Another will of the same.

Թ. 9ա.— Done in the year of our Lord 1795, the 1st of April, at Calcutta.

Masseh Papajan or Mardiros.

Թ. 9բ.—(Այստեղ պատկերավոր և մանրամասն կերպով նկարագրվում է Մասեհ Բաբաջանի կտակած հողամասի չափերը և դիրքը: Հողամասը գրավում է Կալկաթայի հայոց Ս. Նազարեթ եկեղեցու կողքին):

Թ. 10ա.—The two wills translated above were published in the Armenian paper Azkasser (a weekly paper), of Calcutta, in the year of 1846.

Թ. 10բ.—Another will of the Same.

Թ. 13բ.—Masseh Papajan or Mardiros.

Թ. 14ա.—By the consent of Mr. Masseh Mardiros, we do hereby testify that he declared before us that „This is my last will“, and in our presence he signed, sealed, and gave this to Der Stepannos Der Harootoon.

Der Hagop Der Bedrossian

Markar Hovhannessian Papoomiantz

Nerses Ohynnessian.

The translation of the receipt

I, the undersigned Masseh Mardiros, son of Papajan of Hamadan, declare by the presents that I have given my newly-built balakana house, in the south side of our Armenian Church of St. Nazareth, in the city of Calcutta, to Der Stepannos Der Harootoon, who came here from New Nakhichevan. And the price of the said house, nine dana of rupees, I fully received from the said Der Stepannos. And I wrote and gave to him sealed this Receipt.

In the year of our Lord 1793, the 23th of Nov., in the city of Calcutta.

Masseh Papajan or Mardiros.

ՀԻՇՍԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Թ. 1ա.—Ծան. Այն թիւերն՝ որոնք տող ընդ մէջ կամ էջերուն վրայ մատիտով նշանակուած են, կը ցուցնեն թիւերն էջերուն՝ ներկայ թարգմանութեան օրինակին, որ դրկուած է Պ. Հարիւնի ի Կալկաթա:

Թ. 14բ.—(Երկու տող պարսկերեն կա):

(Ծարունակի)